

Motion till riksdagen 2023/24:2784

av Karin Rågsjö m.fl. (V)

med anledning av skr. 2023/24:39 Riksrevisionens rapport om det nationella smittskyddet

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge en lämplig myndighet ett samlat ansvar för vårdhygienfrågor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram förslag på Folkhälsomyndighetens och Socialstyrelsens rättsliga förutsättningar för insamling och hantering av vårddata för att åstadkomma ett mer effektivt smittskydd och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Riksrevisionens rapport konstaterar att det nationella smittskyddet fungerar bra i ett normalläge men behöver stärkas för att öka förmågan att hantera framtida pandemier. Regeringen har inte gjort tillräckligt för att åtgärda brister i regelverk, otillräckliga system och data för nationell övervakning, och ett uppdelat ansvar för vårdhygien. För att förbättra smittskyddets effektivitet krävs därför flera förändringar. I skrivelsen menar regeringen att flera av de rekommendationer Riksrevisionen ger redan finns inkluderat i olika utredningar. Vänsterpartiet anser att de direktiv som regeringen tidigare gett till utredningarna är alltför otydliga, varför Riksrevisionen nu lagt fram rekommendationer som skulle förbättra det nationella smittskyddet. Det finns därför all anledning att regeringen tar Riksrevisionens rapport på betydligt större allvar.

Vänsterpartiet har innan, under och efter coronapandemin lyft bristerna i Sveriges beredskap mot pandemier. Trots att Sverige och resten av världen alltså genomgått en pandemi med en allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom har den svenska regeringen

som bäst gjort knapphändiga förändringar i pandemiberedskapen. Smittskyddet behöver stärkas på flera plan för att öka förmågan att hantera framtida utbrott av smitta och smittspridning som kan få allvarliga konsekvenser för samhället. Sverige är inte tillräckligt rustat för att hantera en ny pandemi. Vänsterpartiet menar att det är hög tid att lägga en ny kurs för smittskyddet och beredskapen mot pandemier inom ramen för kraftiga förstärkningar till välfärden och till det gemensamma.

3 Vårdhygien

Vårdhygien är en grundläggande del i det förebyggande arbetet för att motverka smitta. I dag delas det nationella ansvaret mellan Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten för vårdhygienfrågor, vilket leder till otydlig styrning. Ett samlat nationellt ansvar hade enligt Riksrevisionen främjat effektivitet i smittskyddsarbetet. Det bör därför återspeglas i den statliga styrningen av vårdhygien. Vänsterpartiet anser därför att ansvaret för vårdhygienfrågor samlas under en lämplig myndighet för att ett effektivt smittskyddsarbete ska kunna initieras vid en pandemi, i enlighet med Riksrevisionens rekommendation.

Regeringen bör ge en lämplig myndighet ett samlat ansvar för vårdhygienfrågor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Insamling och hantering av vårddata

Riksrevisionen bedömer att flera av de uppkomna bristerna i system och data under pandemin borde ha varit kända för Folkhälsomyndigheten som möjliga risker inför en hantering av större utbrott av smitta. De generella brister som finns i nationella vårddata sammanhänger med att regionerna har olika vårdinformationssystem, vilket påverkar den nationella uppföljningen och analysen. Riksrevisionen pekar därför på vikten av att Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har rättsliga förutsättningar för insamling och hantering av vårddata, för att åstadkomma ett mer effektivt smittskydd och en bättre beredskap inför framtida större utbrott. För att förbättra tillgången på hälsodata för nationell analys i ett krisläge har även Socialstyrelsen föreslagit att regeringen ser till att utreda dels hur nödvändiga uppgifter som i dag samlas in via nationella kvalitetsregister kan säkerställas, dels möjligheten att öka insamlingsfrekvensen av uppgifter till patientregistret.

Vänsterpartiet instämmer med Riksrevisionens granskning vad gäller insamling och hantering av vårddata. Nyttan med en snabb och säker datainsamling är särskilt stor i ett krisläge. Det måste dock finnas rättsliga förutsättningar för en sådan datainsamling för berörda myndigheter.

Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram förslag på Folkhälsomyndighetens och Socialstyrelsens rättsliga förutsättningar för insamling och hantering av vårddata för att åstadkomma ett mer effektivt smittskydd. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Regionernas smittskydd och lagerhållning

Målet med samhällets smittskydd är att tillgodose befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar. Ansvaret för smittskyddet delas mellan Folkhälsomyndigheten och regionerna. Det innebär att Folkhälsomyndigheten och de regionala smittskydden ska arbeta för ett effektivt smittskydd, men det stora antalet aktörer kan försvåra en effektiv hantering. Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att förtydliga regleringen av tillsynen av smittskyddet avseende de regionala smittskydden.

Under coronapandemin ledde bristen på regionernas smittskydd och lagerhållning till stora problem. Som exempel saknade Sveriges tre största regioner tillräckligt stora lager när pandemin bröt ut. Att köpa in skyddsutrustning och andra nödvändigheter först efter att en pandemi brutit ut är både dyrt och ineffektivt. För att stärka det regionala smittskyddet anser Vänsterpartiet att regionerna bör ha ett lagkrav att åtminstone inneha lager för pandemier för tre månaders förbrukning. Det skulle även förbättra vårdpersonalens arbetsmiljö och möjligheter att utföra smittskyddsarbete vid framtida pandemier.

Karin Rågsjö (V)

Nadja Awad (V)

Maj Karlsson (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Malcolm Momodou Jallow (V)

Daniel Riazat (V)